

ศาลา 1 พุทธศาสนากับการแพทย์แผนไทย

แสดงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับสังคมไทย และการแพทย์แผนไทย

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระโฆษาจารย์คุรุไวฑูรยประภา ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธศาสนามาตั้งแต่ครั้งอดีต ชนกลุ่มแรก ที่ปรากฏหลักฐานว่าเป็นพุทธศาสนิกชน คือ กลุ่มชนในวัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งเจริญรุ่งเรืองอยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 - 16 เมื่อมีการสถาปนา อาณาจักรสุโขทัยขึ้นเป็นราชธานี เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งถือว่าเป็นประเทศไทยแห่งแรกบนผืนแผ่นดินนี้ พุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักของชาติ และพุทธศาสนายังคงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยสืบต่อมาในสมัย อยุธยาจนกระทั่งปัจจุบัน

พุทธศาสนาโดยเฉพาะลัทธิมหายาน ได้เจริญสูงสุดในช่วงกลาง พุทธศตวรรษที่ 18 ภายใต้การอุปถัมภ์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 พระองค์ทรงนับถือพุทธศาสนานิกายมหายาน และได้ทรงขยายอาณาเขตออกไปนอกประเทศกัมพูชา ครอบคลุมมาถึงส่วนหนึ่งของประเทศไทย พระองค์ได้สร้างธรรมศาลาขึ้นเป็น ที่พักของนักจาริกแสวงบุญ รวมทั้งสร้างโรงพยาบาลมากกว่า 100 แห่ง เพื่อรักษาคนป่วยทั้ง 4 วรรณะ โดยสถานพยาบาล ดังกล่าวนี้อยู่ภายใต้ความคุ้มครองของพระพุทธเจ้าผู้รักษาโรค ได้แก่ พระโฆษาจารย์คุรุไวฑูรยประภา หรือพระผู้รักษาโรคผู้มีประกายแห่งไวฑูรย์ แสดงว่าพระโฆษาจารย์คุรุไวฑูรยประภา เป็นพระพุทธเจ้าแพทย์ ซึ่งชาวเขมรเคารพนับถือมากในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18 โดยนิยมสร้างเป็นพระพุทธรูปประทับนั่งปางสมาธิ มีผอบที่มีฝาปิดอยู่ในพระหัตถ์

จากการสำรวจทางโบราณคดีที่พบโบราณสถานหลายแห่งในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่คาดว่า น่าจะเป็นสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เพราะได้พบพระโฆษาจารย์คุรุไวฑูรยประภา ภายในโบราณสถานเหล่านั้นด้วย เช่น ปราสาทคู้ จังหวัดชัยภูมิ กุสันตริตน์ จังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพล ของพุทธศาสนานิกายมหายาน ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18 ที่แผ่เข้ามายังดินแดนไทย

หมอชีวกโกมารภัจจ์ ปฐมครูด้านการแพทย์แผนไทย

แพทย์แผนไทยนับถือและยกย่องหมอชีวกโกมารภัจจ์ ว่าเป็นปฐมครูผู้รอบรู้ในศาสตร์ด้านการแพทย์แผนไทยทุกแขนง หมอชีวกโกมารภัจจ์ เป็นแพทย์ประจำพระองค์ของพระเจ้าพิมพิสาร พระราชาแห่งแคว้นมคธ และเป็นหมอประจำพระองค์ของพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์ผู้เป็นพุทธ สาวกทั้งหลาย ประวัติของหมอชีวกโกมารภัจจ์ เป็นเรื่องราวประวัติการแพทย์สมัยพุทธกาล ที่ยังคงทิ้งร่องรอยไว้ในพระไตรปิฎก โดยได้มีบันทึกผลงานการรักษาโรคของหมอชีวกโกมารภัจจ์ ครั้งสำคัญๆ หลายครั้ง ได้แก่ การรักษาเศรษฐีชาวกรุงราชคฤห์ ซึ่งป่วยเป็นโรคปวดศีรษะเรื้อรัง ด้วยการผ่าตัดที่ศีรษะ การผ่าตัดรักษาโรคลำไส้ของลูกเศรษฐีชาวกรุงพาราณสี การรักษาพระโรคผอมเหลืองของพระเจ้าจันชปัชโชต (ผู้ครองกรุงอุชเชณี) การผ่าตัดบาดแผลที่พระบาทของพระพุทธเจ้า ซึ่งเกิดจากพระเทวทัตกลิ้งหินให้ทับพระองค์ และสะเก็ดหินแตกมาถูก ทำให้ห้อพระโลหิต

หมอชีวกโกมารภักข์ มีคุณูปการทั้งในด้านอาณาจักรและพุทธจักร พระพุทธเจ้าจึงได้ประทานเอตทัคคะ ให้แก่ หมอชีวกโกมารภักข์ เมื่อคราวประทับอยู่ที่เชตวัน กรุงสาวัตถี โดยได้รับสั่งแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาอุบาสก ผู้เป็นสาวกของตถาคต ซึ่งเป็นผู้มีความเลื่อมใสในบุคคล ชีวกโกมารภักข์เป็นเลิศ”